

“Yapma Peyami!,”

Celâl SILAY

Yarım yüzyıl her gün yazmış bir yazar öldü. Hemen hepimizin tanıdığımız, okuduğumuz bu yazarın bunca süre verdiği eserlere yakışır bir ilgi ile ebediyete uğurlanamaması, üzerinde dikkatle durulacak bir olaydır.

Bu olayda, yazar ile toplum arasındaki alış-verişin öteki yönü beliriyor. Bu da, yazarın, eseri ile kendisi arasındaki denklemin kurulup kurulamamasına bağlı bir sınav ki, Peyami Safa'nın bu sınavı veremediğini —üzülerek— görüyoruz.

Yazarlıkta kişilik, insanın kendisinden kurtulması ile sağlanacak zor bir iştir. Bu mutlu kurtuluşa, kendini değil, toplumu duyup, düşünmekle varılır. Yazar, ne güçte duyar ve düşünebilirse, toplumu o güçte anlar ve anlatabilir, başarısı da buna bağlıdır.

Peyami Safa, yakasını bırakmayan bir «kendisi» ile didindi. Kesin olarak silkip atması gerekirken, sınıksız bağlı kaldığı bu durumu yüzünden hem kendi kendisini, hem de çevresini kemirdi durdu.

Peyami Safa çıkmazını çözmek için, psikolojik ve kültürel durumlarından çok, vücut yapısındaki dramı incelemek yerinde olur: Bu cılız vücut, çok sert hastalıklarla hırpalanıyordu. Verem, onun bütün gençliğini üç ayrı yerinden mıcıklamıştı. Ciğerden kemiğe, kemikten cilde atlayarak, uzun yıllar yakasını bırakmayan bu âfete karşı sağlıklı direnişi, olağanüstü çaba isteyen bir güçtür.

Bu uzun savaştan kalbi yorulmuş olarak çıktı. 50 ile 200 arasında değişen nabız vuruşları, fizik denklemin kurulmasına tam bir engeldir. Son yıllarını ayağından ve boynundan boğazlanmış sancılarla geçiriyordu. Bacak damarlarının bozulması, yüz adım atmasını; ses tellerinin hırpalanması da, tek hayâtiyeti olan konuşmasını kösteklemişti. Bu dayanılmaz kısaç içinde yazma ve konuşma çabaları gösterdi.

Peyami Safa düğümü, işte bu nokta üzerinde çözülebilir. Geçimini, insan emeklerinin en zoru olan yazıda arayan bu adam, cılız vücuttan dağ gibi ciltler yarattıkça, yaptığı işe, çektiği çile oranında bir değer biçiyordu. Bunu, eserlerine karşı ilgisiz olanlara duyduğu kin derecesindeki öfkesinden çıkarabiliriz.

Seçtiği mesleğin çok zor oluşu, sağlık, yetersizliğinin de üste binmesi ile, işinin daha da güçleşmesi. Peyami Safa'yı kendi kendisine sınıksız bağlayan başlıca sebeplerdendir. Bu bağlantı öylesine köklemişti ki her nefesi bir dert olan vücudünden kopmak felâket olmayacaktı. Ama ondan sonrası?

«Kendisi» ondan sonra da yaşamalıydı. Gecelerini spritzma masalarının karanlığında geçirmesi — önce — bundandır. Hem bedeninin yükünden kurtulacak bir kaçış yeri arıyor, hem de ölümsüzlüğün yollarında dolaştığını sanıyordu.

Öte ile gerçek arasındaki bu sallantı, onun düşünce pusulasındaki ibreyi titretiyor, kökü karamsar olan bu tereddüt, onu, olanca hızı ile negativist davranışların tutsağı ediyordu. Bu durumdaki bir yazardan, yazarlıkta kişilik şartı olan «kendinden kurtulma» başarısı elbette beklenemezdi. Salt politik değil, hemen her yeni akım önünde karşıt bir davranışla pusuyagiren bu yazarın, onu yerden yere vuran hasta vücudunun etkileri içinde kaldığını söylemek, bir savunma çabası anlamına gelmez.

Peyami Safa'nın kendisi kadar hiç kimse, Peyami Safa'yı savunmağa engel olamaz! Sağ olsaydı, Hitleri övdüğü sıralarda, Cahit Sıktı'nın ağlamaklı bir sesle ona dediğini ben de demek isterdim:

«— Yapma Peyami, Allahaşkına yapma!»

RÜZGÂR ÇELEBİ

Taha Toros Arşivi

* 0 0 1 5 1 6 2 7 3 0 0 6 *